

НЕУНИШТИВА СНАГА НАШЕГ НАРОДА

● Југославија је, својом доследном мирољубивом и несврстаном политином, постигла велики углед у свету и дала нрупан допринос борби за мир
● Борбе и победе у Војводини, вођене 1942, имале су одлучујући значај за читав даљи развој ослободилачког покрета

Другарице и другови,
Овај споменик захвалности и поноса — посвећен трајном сећању на пале борце против фашизма и жртве фашистичког терора у Матинцима — откривамо у време прославе тридесете годишњице величанствене победе наше славне Народноослободилачке војске и антихитлеровске коалиције над фашизмом.

Тековине народноослободилачке борбе историјски су обавезале и обезбедиле даљи револуционарни ход социјалистичког преображаја ка стварању слободне и самоуправне заједнице равноправних људи и абстрактних народа и народности, у којој ће слободан развој сваког појединца бити услов слободог развоја за све. Зато се морамо стално напавати и снажити на изворштима наше народноослободилачке борбе и социјалистичке револуције.

Нашу револуцију организујемо да је и предводиома Комунистичка партија Југославије. Пред друге светски рат, Комунистичка партија на богатом искуству сурових класних борби, извршила је све организационе и политичке припреме за предстојеће одлучујуће битке. Очењујући да је фашизам настао и развио се као најреакционарнији војно-политички, економски и социјали израз империјалистичких снага у свету, КПЈ се ставила на чело масовног народног фронта и смело пошла у сусрет тежким и судбоносним догађајима. Ту титовску линију у свему „је потврдила и даље развила Пета земалска конференција КПЈ, одржана октобра 1940. Због тога је наша Партија спремно дочекала фашистичку агресију у априлским данима 1941.

● Једина политичка снага

Она је била једина политичка снага у земљи, спремна и способна да — на широјој антифашистичкој платформи — окупи, организује и поведе у борбу радничку класу, сељаштво, интелегенцију и друге слојеве, припаднике свих народа и народности. Тежко је нави примера у историји да је једна политичка партија у таквој мери била истовремено идејно-политички организатор и најдубљи израз и носилац стремљења, интереса и воље своје класе и својих народа као што је то била КПЈ. Зато је позив на оружани устанак 4. јула 1941. године и могао да изиђе на масован одзив и прерасте у свеопшту народноослободилачку борбу, јер су комунисти увек били на својем месту и свуде тамо где је било најтеже. Изградњом борбеног јединства народа у ослободилачкој борби, развијањем народноослободилачких одбора и масовних политичких организација као инструментата власти револуционарних маса и стварањем војно-политичких основа националне самосталности сваког на реда Југославије — обезбеђени су услови да се створи нова власт народа, АВНОУ, на федеративним принципима, а борба за међународно признање нове Југославије добила је нове подстицаје и нове садржаје.

Ослободилачки покрет народа Југославије био је у целом току рата један од најзначајнијих фактора антифашистичких борби у свету и заузима једно од најистакнутијих места у целокупној борби антихитлеровске коалиције. Те историјски непобедиве чиниоце никоме права да пориче или заборава да нас.

● Устанак у равници

Заједничкој борби народа Југославије, народ и народности Војводине дали су велики значајан допринос, и то не само због тога што је та борба била неразводни део народноослободилачког покрета Југославије, већ и зато што је ово

наше — по много чему изузетно подручје — дало и посебна борбена искуства у спрвојеној опште линије КПЈ и друга Тита у рату и револуцији. О томе друг Тито каже: „... на овом равничарском тлу без шума, без брда и чука, тукли су се синови Војводине већ 1911. године, дигли су се на оружје да се заједно са осталим народима Југославије боре за слободу свог народа и срећнију будућност. У томе и јесте карактеристичан значај велике борбе народа Војводине, велики прилог који је он у тој борби дао за нашу заједничку ствар“.

После окупације, услови у Војводини захтевали су, више него игде, да се правилно схвати и оживотворе титовска стратешко-тактичка концепција ослободилачке борбе. Не само текући политички момент, већ и сама перспектива револуционарне борбе, захтевала је идејно-политичко и организационо-активно јединство КПЈ и ослободилачког покрета на територији Војводине. Радило се и о темељном решавању међународних односа у Војводини и о њеном будућем положају у оквиру нове Југославије. Аутономна Војводина — што је као програмски опредељење прокламовала КПЈ у годинама пред други светски рат — била је израз тежњи маса свих њених народа и народности и један од стратешких циљева ослободилачке борбе на овом тлу.

Петнаест партизанских одреда већ у 1941. години, бројне војне десетине и широки круг ентузијаста и присталица НОП-а из свих социјалних и националних средина представљају се наше најјаче оружје.

● Свенародни фронт борбе

Већ од самог почетка оружана борба организирана Срема оријентисала се на систематски и дугорочан рад у масама, на израдању чврстих веза са њи

ри народноослободилачког фронта да прерастају у народноослободилачке одборе, као органе власти. Осмијавају се и развијају своју активност савез младе генерације и Антифашистички савез жена. Одреди и војне десетине се масовно, предугузимају акције и стижу драгоцена ратна искуства. Са циљем оперативне разраде широке антифашистичке платформе ослободилачке борбе у Срему, учвршћена партијских и других ослободилачких организација и пуне борбене мобилизације, децембра 1941. одржано је у Пешинцима окружно партијско саветовање, које је много допринело правилном усмеравању свих војних и политичких активности.

У пролеће 1942. године планетан устанак обухватио је сва места и све терене, тако да је само у периоду од 26. фебруара до 23. марта 1942 — дакле, за њепуних месец дана, извршено 36 акција Фрушкогорског и Подунавског одреда.

Снага организованог НОП-а, уз широку подршку народа по стала је неунштива, што се показало и у пролети велике непријатељске офанзиве августа 1942. године на Фрушку гору и бројних казних експедиција против родољубивог народа Срема. Три месеца после ове офанзиве, три ударна партизанска батаљона из Срема прелазу у Источну Восту ради заједничке борбе са Шестом источничком бригадом. Ови батаљони у пролеће 1943. прерастају у три војскојанске бригаде, а почетком 1944. у Војвођански корпус.

● Конституисање покрајине

Војне и политичке борбе вођене у Војводини 1942. године — а посебно у Срему, где је однета пуна победа над непријатељем — имале су одлучујући значај за читав даљи развој ослободилачког покрета у нашој покрајини, па и шире, јер се практично доказало да се оружана борба може успешно водити и да се масовни покрет може одржати и на нашем терену. То драгоцено искуство — уопштено и политички разрађено на окружном партијском саветовању у Новим Карловцима у новембру 1942. — послужило је као основ за нове и успешне иницијативе за обнову Покрајинског комитета КПЈ за Војводину и свих других покрајинских институција јединственог ослободилачког покрета народа и народности Војводине.

Одлучујући момент овог процеса је обнову Покрајинског комитета КПЈ и СКОЈ-а за Војводину у пролеће 1943. а од масовним формирањем Главног штаба НОВ и ПОЈ за Војводину, покрајинског одреда, покрајинских руководстава масовних политичких организација, покрајинских идејно-политичких гласила итд. Тиме је у свему битном конституисана аутономна Војводина. Све ово је подстицало деловање на развој и резултате ослободилачке борбе у свим крајевима Војводине, на њено војно и политичко интегрисање, велике успехе у борбама 1941. године и у завршним биткама за ослобођење наше земље 1945.

Другарице и другови,

Темељи нашег социјалистичког преображаја су ударени у оружаном делу револуције. Све што смо постигли, изражава оживотворење циљева револуције и потврдује да се неке тековине могу очувати само ако се ефикасно бране и непрекидно обогаћују.

● Друштвени, економски и културни напредак

Социјалистичко самоуправљање, које је пре практичне ко-



ДУШАН АЛИМПИЋ: Народ Војводине доказао је да се и у равници успешно може борити за слободу

раке започело још пре сто година у првој пролетерској револуцији — Париској комуни — постало је у нашој земљи целих тридесет поседнатих година наша југословенска заједница остварила је изузетан друштвени, економски и културни напредак. Од изразито аграрне израсла је у срећне развијену индустријску земљу, дошло је до великих промена у структури становништва, израсла је снажна радничка класа способна да управља средствима за производњу и непосредно преузме вођење улогу у изградњи социјализма. Друштвени производ повећао се за близу шест пута, број запослених за четири пута, потрошња електричне енергије за око 30 пута, подигнуто је два милиона киловатних снагова. Велика достигнућа постигнута су у области здравства, науци, култури и уметности. Знатно је побољшан друштвени и лични стандард.

Кретања у нашој земљи текла су упоредо са сложеним и бурним збивањима у свету. Југославија је својом доследном, мирољубивом и несврстаном спољном политиком, заснованом на принципима и резултатима борбе за националној равноправности у нашој земљи, постигла велики углед у свету и дала крупан допринос борби за мир. Борба за равноправне међународне односе и за право сваког народа на сло боде и самосталан развој, саставни је део борбе и политике несврстаних за ослобођење радног човека од свих облика изабављања и недовољности. Та борба је неодољиви део нашег самоуправног социјалистичког пута развоја, задатак свих прогресивних људи, а нарочито сазнање и будућих младих генерација.

● Даљи развој самоуправљања

За свих 25 година, социјалистичко самоуправљање је остварило крупне резултате. Доносило је новог Устава, сумирање искустава самоуправне праксе и отварање самоуправне пута развоја, карактеристика је садашњег времена. То је и почетак новог, историјског развоја у развоју социјалистичког самоуправљања. Афирмација основне организације удруженог рада и удруживање рада и средстава индустрије, друштва, привреде, промета, подохотка Јесу познано исходно-лобене човека и свестран развој његове личности.

Као што је на путу нашег досадашњег развоја било познано од стране демократско-буржојских, антарлобералистичких и националистичких снага да скрену токове наше револуције, тако и сада немогу илузија да ћемо лако саопавати постојеће противречности и решити све проблеме који су се отворили. За успешан друштвено-економски развој потребна је широка дру-

штвена акција и практична предузимљивост да организујемо социјалистичке снаге према одговорности и учине све што је потребно ради оживотворења Устава, конгреса и политике друга Тита.

На основу једногodiшњег искуства у Војводини на спрвојеном Уставу и Одлуци десетог конгреса СКЈ, показало се у пракси да ништа тако успешно не може да ренава по блеме и да открива нове просторе развоја као што то чини широко организована акција коју усмерава, предводи и критички осмишљава Савез комуниста. То доказује и недовољна политичка борба против либералистичког фракционизма и других антисамоуправних снага. У тој борби очиглаи смо наше редове, учврстили смо јединство и стекли богато искуство које има трајну вредност. Учили смо су први кораци у погледу удруживања сељака. У досадашњим припремама планова развоја постигнути су почетни резултати. Две трећине ООУ-а обавило је посао потребан за усаглашавање и договарање.

Надамо се сада у ситуацији да на многа конкретна питања дајемо конкретне одговоре. Али, оно што је најважније, отворили смо процес у коме јача улога стваралачких снага, радничке класе, радног савешта, омладине, науке и кадрова, радних људи, који су наш најдрагоценији потенцијал и најистинитији вредност за остваривање наших стратешких циљева превазилажавају релативног заостајања и структурних проблема привреде наше покрајине.

● Делегатски систем — основа одлучивања

Велику одговорност и одређене задатке у спровођењу Устава има Социјалистички савез радног народа. Посебно су му велике обавезе у изградњи и јачању делегатског система и у усклађивању друштвених интереса путем друштвеног договарања и самоуправног споразумевања. То је данас већ постао основни облик одлучивања у нашем самоуправном друштву. Задатак је Социјалистичког савеза да стално проверава и оцењује како се спроводе и да јавно указује на тежкоће, проблеме и слабости али и на учеснике споразума који одступају од договорене политике.

У неспрстаној активности на тим задацима он се и сам трансформише и израђује. У њему се све успешније остварује јединство идејно-политичких организација, јача класних снага радника, сељака и свих других социјалних слојева нашег друштва и револуционарна ширнина укупне друштвено-политичке активности.

Свака оријентација мора бити праћена и адекватним мерама економске политике. То подразумева стварање равно-

АНЦИЈА У МАТИНЦИМА

Борбена спремност и револуционарна иницијатива постале су карактеристичне за сва места у Срему. Томе припада и матиничка акција изведена у ноћ између 25. и 26. фебруара 1942. године. Пре ко десет партизана и активиста НОП-а заузели су зграду и извели напад на месну непријатељску посаду. Вест о овој акцији брзо је проширила среском равницу и Фрушкоком гором. Значај ове Матиничке акције или, како је популарно названа у народу, Матиничком буном, је у томе што смо тако почели стварати своју слободну територију у Срему, односно у Војводини.

ма и на повезивање виљева оружана борбе за њиховим трајним виталним интересима и различитим политичким положајем. Највећи квалитет израђеног свенародног фронта борбе против окупатора и његових савезника био је у сталној и ефикасној акцији за пресудан утицај КПЈ на масе и непосредно повезивање Партије са њима.

У таквој политичкој ситуацији рањиве формирани одбо-